

Mål och budget 2027–2029

Miljö- och byggnämnden

Fastställd av miljö- och byggnämnden

Framtagen av teknik- och
samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2026-03-30

Ärendenr MBN 2026/64

Version [1.0]

Mål och budget 2027-2029

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Nämndens grunduppdrag	2
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027–2029	3
2 Mål	5
2.1 Beslutade mål för 2026	5
2.2 Revidering av mål beslutade för 2026	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2027–2029	6
3.1 Driftbudget 2027–2029	6
3.1.1 Förslag till ramjusteringar	6
3.2 Kompensation för externa avtal	11
3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	11
4 Investeringsförslag med motiveringar 2027-2031	12
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	12
4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	12
4.3 Investeringar för exploatering	12

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Uppdrag

Miljö- och byggnämnden ansvarar för den goda livsmiljön på Gotland. Genom att hantera frågor om geografisk information, översikts- och detaljplaner, bygglov, miljö- och hälsoskydd, livsmedelsinspektion och alkoholtillstånd på ett rättssäkert och förtroendeingivande sätt skapar nämndens verksamheter förutsättningar för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling på Gotland.

Miljö- och byggnämndens verksamheter tillhör teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, som tillsammans med regionstyrelseförvaltningen arbetar med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess som möter boendes, besökares och verksamheters behov idag och i framtiden.

Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt samt med hög kvalitet och rättssäkerhet utifrån verksamheternas uppdrag samt regionfullmäktiges beslutade mål och prioriteringar.

Nuläge

Under 2025 gav regiondirektören uppdraget att skapa en mer resurs- och kostnadseffektiv, kvalitetssäkrad, förutsägbar och långsiktigt hållbar samhällsbyggnadsprocess genom att samla funktioner som låg inom samhällsbyggnadsförvaltningen, teknikförvaltningen och delar av regionstyrelseförvaltningen. Den nya organisationen, teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, sjsattes 1 januari 2026. Arbetet har krävt mycket tid och resurser från både ledning och medarbetare under 2025 och kommer att fortsätta göra så under 2026.

Samhällsbyggnadsprocessen påverkas av allt flera faktorer som ligger utanför förvaltningens och Region Gotlands rådighet, så som ökat statliga styrning, nya lagkrav, växande antal remisser och ett stort antal riksintressen. Detta bidrar till en mer komplex och mindre förutsägbar och effektiv samhällsbyggnadsprocess. Utmaningar med eftersatt underhåll av infrastruktur är också faktorer som påverkar utvecklingen. Det gäller både på Gotland.

Klimatförändringarna medför höjda havsnivåer och mer intensiva extremväder och extremhetta. På Gotland handlar det främst om ökad medeltemperatur, torka, ihållande regn och skyfall. Försämrade råvattenkvalitet och vattenbrist på Gotland kan också hänföras till klimatförändringarna. Detta medför ökade behov av investeringar och ökade kostnader.

Den demografiska utvecklingen på Gotland visar särskilt på förändringar i befolkningens åldersstruktur. Den äldre befolkningen ökar samtidigt som antalet personer i arbetsför ålder minskar. Detta medför bland annat förändringar i var människor vill bo och bygga samt vilken typ av bostäder, bostadsområden och andra byggnader som behövs, till exempel äldreboenden.

Den teknologiska utvecklingen påverkar och förändrar hur verksamheterna utför sina uppdrag. Digitalisering och AI öppnar för effektivare processer, högre kvalitet och mer transparenta arbetssätt samt kräver nya sätt att tänka och arbeta, kompetensutveckling och ett systematiskt säkerhetsarbete. Det nya EU-direktivet för cybersäkerhet, NIS2, är en anpassning till en snabbt föränderlig hotbild och alltmer avancerade cyberangrepp. Syftet med direktivet är att skapa en högre och mer enhetlig nivå av cybersäkerhet för kritiska

tjänster. Detta har stor påverkan på verksamheterna, som behöver balansera kraven på transparens i offentlig verksamhet med ökade krav på säkerhet.

Miljö- och byggnämndens resultat för 2025 års resultat visade ett överskott mot budget med 6 958 tkr. Intäkterna hade en negativ avvikelse med 3 177 tkr mot budget samtidigt som kostnaderna hade en positiv budgetavvikelse med 10 135 tkr. En stor bidragande orsak till det positiva resultatet var att flera exploateringsprojekt inte behövde nyttja hela den tilldelade budgeten för 2025. De negativa avvikelserna för avdelningar med negativt resultat berodde till stor del på strukturella budgetunderskott. Från och med 2026 ingår inte längre mark- och exploateringsavdelningen i miljö- och byggnämndens ansvarsområde.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2027–2029

Miljö- och byggnämndens verksamheter har under flera år inte haft balans mellan grunduppdrag, mål och resurser. År 2025 var nämndens resultat bättre än tidigare år, men fortfarande inte i balans.

Den positiva utvecklingen beror bland annat på att verksamheterna har haft stort fokus på ekonomi och intäkter, viss ökning i ärendeinströmning, minskning av avgiftsreducerade bygglovsärenden samt höjda taxor. Även stor återhållsamhet när det gäller ny- och ersättningsrekryteringar har haft en positiv effekt på ekonomin. Sistnämnda är dock inte hållbart på sikt.

De huvudsakliga anledningarna till att nämnden över längre tid och fortfarande inte har haft balans mellan grunduppdrag, mål och resurser är att kostnaderna för den taxefinansierade verksamheten överstiger intäkterna samt att det finns en obalans mellan icke-taxefinansierade uppdrag och personella resurser. I korthet beror detta på följande:

- Taxorna för nämndens myndighetsutövning har över längre tid inte täckt kostnaderna enligt självkostnadsprincipen. Taxorna höjdes dock 2024 vilket börjar få positiv effekt.
- Nämndens budget är uppbunden till fasta kostnader och därmed finns inte flexibilitet för att hantera naturliga kostnadssvängningar
- Tilldelad ram är inte tillräcklig för de medarbetare som arbetar med uppdrag som inte är taxefinansierade. Det påverkar i vilken utsträckning verksamheterna kan leverera på sina uppdrag och uppnå mål.
- Mängden resurskrävande uppdrag som helt eller delvis saknar finansiering har ökat och medför en förskjutning av personella resurser från intäktsbringande arbetsuppgifter till uppdrag som inte ger intäkter.
- Förskjutning av personella resurser från intäktsbringande arbetsuppgifter till andra arbetsuppgifter påverkar effektiviteten och medför därmed ärendeköer. Detta påverkar hur väl verksamheterna utför sitt uppdrag, vilket påverkar både kunder och ekonomi
- Vissa verksamheter har haft ett budgeterad strukturellt underskott för personalkostnader.
- Lägre ärendeinströmning inom vissa områden på grund av lågkonjunktur.

För perioden 2027–2029 förväntas följande faktorer att påverka balansen mellan grunduppdrag, mål och resurser:

- Den nya teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen förväntas bidra till en mer resurs- och kostnadseffektiv, kvalitetssäkrad, förutsägbar och långsiktigt hållbar samhällsbyggnadsprocess.
- Plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 får förmodligen full effekt efter 4–5 år allteftersom avtal bundna av den gamla taxan avslutas och nya avtal tecknas.
- Lågkonjunkturen kommer fortsätta att påverka ärendeströmning och därmed förvaltningens intäkter, men när konjunkturen väl vänder kan det förväntas en ökning i ärendeströmning.
- Översiktsplan Vårt Gotland 2040 kommer att underlätta detaljplanering, bygglovsprövning utanför detaljplanlagt område och andra tillståndsprövningar

Balans mellan taxefinansierad verksamhet och intäkter

En genomlysning av taxor genomfördes under oktober 2023 - februari 2024 där det tydligt framgick att kostnaderna inte täcktes av intäkterna i enlighet med självkostnadsprincipen.

Den höjning av taxorna för bygglov, geografisk information, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll som infördes 1 juli 2024 beräknas nu att ha nästan fullt genomslag. I februari 2026 beslutade regionfullmäktige om ytterligare ändringar av PBL-taxan som börjar gälla den 1 mars 2026. Syftet är att taxan anpassas den nya PBL-lagstiftningen och man har samtidigt ytterligare säkerställt att taxan uppfyller självkostnadsprincipen.

I oktober 2023 tog regionfullmäktige beslut om att ny plantaxa. Denna har dock en längre fördröjning i ekonomisk effekt då det finns avtal som är bindande med den gamla taxan. Endast nya avtal kan tecknas med den nya taxan för planärenden.

Det kommer framöver att bli nödvändigt med genomlysning av taxan för alkoholtillstånd då denna inte har justerats på flera år och ligger lågt i jämförelse med andra kommuner.

De nya taxorna medför ökade intäkter och bidrar positivt till balans mellan mål, uppdrag och resurser.

Balans mellan uppdrag och personella resurser

För att kunna debitera enligt fastställd taxa måste arbetet vara knutet till en verksamhet, ärende, objekt eller avtal. Övriga arbetsuppgifter och uppdrag måste finansieras via ram.

Miljö- och byggnämndens verksamheter arbetar med flera uppdrag och arbetsuppgifter som inte kan finansieras genom taxor, men som är viktiga för att uppnå det nämndspecifika målet, de koncerngemensamma målen samt regionfullmäktiges prioriteringar. Det rör sig om både arbetsuppgifter som tillhör det skattefinansierade myndighetsuppdraget och om uppdrag utanför detta, så som till exempel deltagande i regionövergripande processer och samverkan, ökat efterfrågan inom geografisk informationshantering, remisshantering, rådgivning, brottsförebyggande och hälsofrämjande arbete med mera.

Mängden icke-taxefinansierade och resurskrävande arbetsuppgifter och uppdrag har växt över tid. Om det saknas finansiering för personella resurser inom ramen medför detta antingen att verksamheterna inte kan starta upp eller genomföra vissa uppdrag, alternativt att tid tas från medarbetare som egentligen skulle ha arbetat med taxefinansierade arbetsuppgifter. Det medför lägre intäkter, minskat effektivitet och ökande ärendeköer, vilket påverkar både verksamhetens ekonomi och kunder.

Under 2025 har en fördjupad uppföljning genomförts av detaljplaneverksamhetens ekonomiska resultat i perioden 2021 – 2025. Uppföljningen visar att verksamheten över tid

har gått med betydligt underskott. Detta trots en positiv trend när det gäller intäkter. Ökningen av plantaxan kommer att bidra till en ekonomi i balans, men för att uppnå ekonomi i balans kommer det även att krävas ramtillskott eftersom befintlig budgetram inte räcker till för den personalvolym som krävs för befintligt uppdrag.

Sammanfattningsvis är det nödvändigt med ramtillskott, framför allt för personalresurser, inom flera av nämndens verksamheter för att uppnå balans mellan mål, uppdrag och ekonomi.

2 Mål

2.1 Beslutade mål för 2026

Mål

Möjliggöra för minst 500 bostäder per år på hela Gotland under perioden 2024–2027

Företagares och privatpersoners nöjdhet av miljö- och byggnämndens myndighetsutövning ska årligen öka under perioden 2025–2027

(detta mål har enbart beslutats av miljö- och byggnämnden och ingår därför inte i styrningen från regionfullmäktige)

2.2 Revidering av mål beslutade för 2026

Befintligt mål:

Möjliggöra för minst 500 bostäder per år på hela Gotland under perioden 2024–2027

Förslag på revidering av mål inför 2027:

Möjliggöra för minst 250 bostäder på hela Gotland under 2027.

Beskrivning: För att skapa ett attraktivt och långsiktigt hållbart Gotland är det viktigt att det finns ett varierat utbud av bostäder på hela ön i väl gestaltade boendemiljöer som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbara miljöer som är attraktiva för nuvarande och kommande generationer. Det är framförallt viktigt att möjliggöra för bostäder inom områden med hög andel permanentboende eller boendetyper som främjar Gotlands bostadsförsörjning. Att möjliggöra för flera bostäder är nödvändigt för att möta framtida befolkningsförändringar, samt för Gotlands behov av att få flera invånare för ökad skattekraft och kompetensförsörjning.

Motivering till revidering av mål

Miljö- och byggnämnden anser att målet om att möjliggöra för 500 bostäder per år på hela Gotland inte är ändamålsenligt då det inte längre speglar Gotlands behov av bostäder. Anledningen till detta är följande:

- Boverkets regionala beräkningar visar ett behov av att det byggs 253 bostäder per år på Gotland fram till 2030. Detta hänger bland annat ihop med den demografiska utvecklingen på Gotland.
- Nämndens mål borde ligga i linje med Region Gotlands mål i den kommande handlingsplanen för bostadsförsörjning, som avser att ha ett mål på 250 nya bostäder per år.
- Det finns ett stort behov att ta fram mark för småhus, vilket medför att antalet bostäder blir lägre i volym.

- Då målet togs fram fanns ett behov av att snabbt möjliggöra för många bostäder, men detta behov har nu mattats av.
- För att främja Gotlands bostadsförsörjning är det framförallt viktigt att fokusera på områden med hög andel permanentboende.

Ovannämnda faktorer påverkar redan behov och möjlighet för måluppfyllelse redan innevarande år, men målet står kvar för 2026 eftersom ovannämnda faktorer inte var kända när miljö- och byggnämnden tog fram sin mål- och budgetskrivelse för 2026–2028.

Nämnden föreslår att målet revideras inför 2027 för att spegla Gotlands prognostiserade behov och förutsättningar.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2027–2029

3.1 Driftbudget 2027–2029

Trots de senaste årens idoga arbete med taxor, resurssättning och arbetssätt i kombination med vissa ramtillskott kvarstår det faktum att tilldelad anslagsram inte är tillräcklig för att möta den efterfrågan som finns på verksamheterna inom miljö- och byggnämndens ansvarsområde. En utökad anslagsram skulle ge den bas som är nödvändig för att kunna leverera på de uppdrag som inte är taxefinansierade fullt ut och som efterfrågas i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen. Så som finansieringen ser ut idag måste alltid taxefinansierad verksamhet prioriteras utifrån ett ekonomiskt perspektiv snarare än utifrån behoven totalt sett. Nämndens budget ger inte flexibilitet och handlingsutrymme att hantera mindre kostnadsvariationer. Detta medför att flera av de äskanden som presenteras under avsnittet förslag till ramjusteringar är relativt sett små.

Tabell 1: Utfall 2024 & 2025 samt budget 2026 för nämndens verksamheter exkl. MEX (tkr).

	Budget 2026	Utfall 2025	Utfall 2024
Intäkter	69 558	68 169	57 628
Kostnader	-125 823	-124 611	-117 432
Årets resultat	-56 265	-56 442	-59 804
Anslagsram	-56 265	-51 608	-44 534
Budgetavvikelse		-4 834	-15 270

3.1.1 Förslag till ramjusteringar

Planresurser för anslagsfinansierade uppdrag

Totalt äskande: 2 400 tkr

Motivering: Äskandet gäller ett underskott som funnits över tid och krävs för att finansiera befintlig personal. En del i underskottet härrör från det engångsanslag som tilldelades planverksamheten under 2022 på initiativ från politiken, där anslaget skulle användas till rekrytering men med utebliven ramjustering. En annan del i underskottet beror på att den tidigare plantaxan inte täckte kostnaderna enligt självkostnadsprincipen. Förvaltningen lyfte behov av att justera plantaxan redan 2021, men beslut om ny plantaxa togs först i oktober 2023. Verksamheten har många äldre plankostnadsavtal enligt den tidigare taxan som är bindande och som omöjliggör för full täckning för handläggningsinsatser. Den nya plantaxan kommer att ge långsiktig effekt och succesivt under en fyra- till femårsperiod kommer de äldre avtalen att bytas ut till nya avtal enligt den nya taxan. De äldre avtalen kommer att fortsatt ge en effekt av underskott. Anledningen till behovet av att justera taxan

är att kraven inom detaljplanprocessen ökat som medfört fler utredningskrav. Nya krav har även inneburit nya kompetensområden inom exempelvis klimatanpassning. Sammantaget har det krävt fler handläggningsinsatser per ärende än tidigare.

Konsekvens om finansiering uteblir: Fortsatt underskott alternativt att verksamheten inte klarar dagens uppdrag och inte klarar av att bidra till miljö- och byggnämndens mål om att möjliggöra 250 bostäder per år över hela Gotland och regionfullmäktiges prioritering om ett hållbart växande Gotland.

Världsarvsarbete

Totalt äskande: 300 tkr.

Motivering: Världsarvet Hansestaden Visby är en resurs för hela Gotland.

Världsarvssamordnaren ska enligt nationell och regional strategi ansvara för samordning av det lokala och regionala världsarvsarbetet. Samordnande organisation ska utpekas av länsstyrelse och för Hansestaden Visby är Region Gotland utpekad samordnande organisation. När samhällsbyggnadsförvaltningen tog över tjänsten världsarvssamordnare från regionstyrelseförvaltningen fick förvaltningen enbart finansiering för personalkostnader. För att driva arbetet krävs även finansiering för kringkostnader som resor och deltagande på konferenser, konsulter, tryckt material med mera.

Konsekvens om finansiering uteblir: Arbetsuppgifterna kan inte utföras i rätt omfattning och till rätt kvalitet. Kostnader behöver tas från andra budgetposter, vilket kan påverka möjligheten till framdrift inom andra uppdrag. Om inte andra budgetposter finns tillgängliga kommer inte uppdraget att kunna utföras så som tjänsten är formulerad och förutsättning för att ha en effektiv och ändamålsenlig världsarvssamordning kommer då att saknas.

Trainee inom samhällsbyggnadsprocessen

Totalt äskande: 600 tkr

Motivering: Kompetensförsörjning är en utmaning inom många av verksamheterna inom teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Mellan 2021 och 2023 hade samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen varsin trainee per år, vilket var väldigt framgångsrikt. De bidrog till verksamheternas utveckling och fick efter sin traineepperiod fast anställning, samtliga arbetar fortsatt kvar inom Region Gotland och har fått viktiga roller. Det finns ett starkt behov av att kunna återuppta traineesatsningen från 2027. Satsningen bidrar även positivt till arbetsgivarvarumärket.

Konsekvens om finansiering uteblir: Förutsättningarna för kompetensförsörjning försämras. Nämnden går miste om en möjlighet att dra nytta av trainees nyfikenhet och klokskap i verksamhetsutveckling och att förstärka arbetsgivarvarumärket.

Konsultkostnader utredningar inom planverksamheten

Totalt äskande: 500 tkr.

Motivering: Planverksamheten får uppdrag där kostnader för konsultinsatser krävs för särskilda utredningar. Några exempel är planprogrammet för Östercentrum, planprogrammet för kvarteret Kilen och lokalisering av ett nytt akutsjukhus. Planverksamheten saknar idag ett budgetutrymme för att kunna finansiera externa insatser. Om verksamheten fortsatt förväntas kunna ta sig an sådana uppdrag behöver avdelningen få en fast driftsbudget för att täcka de kostnader som uppdragen medför. Dessa uppdrag kan sakna möjligheter till att ge intäkter alternativt ger intäkter på väldigt lång sikt och då

sannolikt inte inom avdelningens resultatområde. Under perioden 2023-2025 har den årliga kostnaden för externa konsulttjänster legat mellan 500-650 tkr per år.

Konsekvens om finansiering uteblir: Avdelningen kommer inte att kunna bidra med dessa strategiskt viktiga uppdrag alternativt inte kunna arbeta effektivt med dessa. Vid utebliven finansiering kommer uppdrag att behöva nedprioriteras mot uppdrag som har finansieringsmöjligheter.

Digitalt verktyg för automatisering av arbetsflöden

Totalt äskande: 150 tkr

Motivering: Region Gotland har länge ansetts ligga i framkant i Sverige för sin utveckling inom digitalisering av planeringsprocesserna och visualisering genom bland annat 3D-modellering. Något som uppmärksammats av bland annat Boverket och SKR där medarbetare från Region Gotland ofta får förfrågningar om att delta för att ge andra kommuner inspiration om hur de kan arbeta med utveckling inom digitalisering.

Region Gotlands fortsatta utveckling hämmas av att organisationen inte har tillgång till ett verktyg för automatisering av arbetsflöden, Det finns på marknaden tillgängligt så kallat FME (Feature Manipulation Engine) som kan automatisera flytt av data och beräkning av data mellan applikationer, databaser och filformat utan att manuellt behöva skriva koder. Detta verktyg används av de kommuner som nu gått förbi Gotland i den digitala utvecklingen.

Om Gotland fortsatt ska kunna ligga med i toppen av den digitala utvecklingen krävs att organisationen investerar i ett verktyg för FME.

Konsekvens om finansiering uteblir: Då kommer utvecklingen inom digitalisering att stagnera och flertalet interna utvecklingsförfrågningar kommer inte kunna genomföras.

Kulturmiljöprogram

Totalt äskande: 1 400 tkr för åren 2027 och 2028.

Motivering: Ändringar i plan- och bygglagen som trädde i kraft 2025 medför att bygglovsplikten utökas i kulturhistoriskt särskilt värdefulla områden, enligt PBL 8 kap. 13 §. Kulturmiljöprogram för Gotland är en del av översiktsplan, Vårt Gotland 2040, där dessa byggnadsverk och miljöer finns redovisade. För att säkerställa rättssäkra och likvärdiga bedömningar i plan- och bygglovsärenden finns behov att revidera Gotlands kulturmiljöprogram. Ambitionsnivån för kulturmiljöprogrammet som antogs 2014 behöver anpassas till Region Gotlands faktiska uppdrag, ansvar och resurser. Avsikten är att tillhandahålla ett tydligt, aktuellt och rättssäkert planeringsunderlag som stödjer den kommunala plan- och bygglovsprövningen samt bidrar till förutsägbara och välmotiverade beslut. Detta kan inte göras vare sig effektivt eller kvalitativt inom ramen för befintliga resurser utan behöver organiseras i projektform med tillhörande budget för att kunna få förstärkning i arbetet. Förvaltningens bedömning är att en revidering inte är valbar utan i nuläget en förutsättning för att leva upp till kraven i plan- och bygglagen.

Region Gotlands bygglovsverksamhet kommer att få tillgång till korrekt och aktuell information vilket förväntas underlätta prövning och bidra till en mer effektiv bygglovsprocess. Detta kommer att vara sökande, utvecklare och fastighetsägare till gagn. Positiva effekter förväntas också när det kommer till sökandes kontakt med kundtjänst, då ett reviderat och digitalt kulturmiljöprogram ger bättre guidning så att sökanden exempelvis undviker att lägga stora kostnader på onödiga åtgärder. Ett uppdaterat, lättillgängligt och

tydligt kulrutmiljöprogram förväntas också bidra till att tillsynsärenden, överklaganden och långa processer kan minskas.

Konsekvens om finansiering uteblir: I sin nuvarande form är programmet svårt att använda som praktiskt stöd vid plan- och bygglovsärenden, då det är otydligt exakt vad som är utpekade och vilka värden som ska skyddas. Inventeringar och underlag är till viss del föråldrat och inte aktualitetsprovade. Situationen är ohållbar för bygglov, då otydliga utpekanden och värdebeskrivningar komplicerar handläggningen och gör det omöjligt för kundtjänst att ge raka besked om bygglovsplikt och skälen till utpekanden. I praktiken finns hög risk att miljö- och byggnämnden inte lever upp till plan- och bygglagens krav. Ett uteblivande av ramtillskott ger ökade risker för längre handläggningstider, bristande rättssäkerhet och svårigheter att tillämpa nya PBL på ett enhetligt och förutsägbart sätt, med ökad risk för överklaganden och otydliga beslut som följd.

Skötselplan för naturreservat

Totalt äskande: 150 tkr för år 2027.

Motivering: Under miljö- och byggnämndens ansvar ligger även ett skötselkrav för tillsynen av de kommunala naturreservaten Galgberget och Södra hållarna. Uppdrag som idag saknar finansiering. Sedan Grönplan för Gotland antogs har en av de prioriterade åtgärderna för genomförande varit att revidera skötselplanen för det kommunala naturreservatet Galgberget. Nuvarande skötselplan som antogs 1998 lever inte upp till dagens behov rörande exempelvis hanteringen av invasiva arter och ger heller inte tillräcklig vägledning för parkenheten för skötsel av området.

En förstudie presenterades för miljö- och byggnämnden år 2025 där behovet av att uppdatera skötselplanen utifrån dagens behov lyftes. Bland annat betonades vikten att beakta tillgänglighetsperspektivet, hanteringen av invasiva arter, klargöra gränser för driftuppdraget med mera. Initialt behövs medel för att genomföra naturtyps- och artinventeringar, vilket beräknas kosta 150 tkr. Med en uppdaterad nulägesbild över reservatet som grund, görs en bedömning om en ny skötselplan kan verka mer ändamålsenligt för att uppfylla naturreservatets syfte. Kostnaderna är av engångskaraktär och ett tillfälligt ramtillskott behövs för 2027.

Konsekvens om finansiering uteblir: Utan medel för inventering av naturtyper och arter inom naturreservatet saknas underlag till att ta fram en ny skötselplan. Detta får konsekvenser för tekniska nämndens skötselansvar och drift av naturreservatet med en fortsatt igenväxning, svårigheter att hantera invasiva arter och en otydlighet kring hur området ska skötas som helhet som resultat. Det gör att förutsättningar för att beräkna kostnader och planering av insatser och resurser blir svårt. Det får också konsekvenser för vilka aktiviteter som kan vara möjliga att genomföra inom naturreservatet. Idag behöver dispenser hanteras utifrån nuvarande skötselplan.

Anmälningssplikt vattentäkter

Totalt äskande: 400 tkr.

Motivering: År 2022 infördes anmälningssplikt för enskilda vattentäkter på Gotland. Att införa anmälningssplikt var ett politiskt beslut i linje med gällande VA-plan. Syftet var att förebygga att vattentäkter/vattenbrunnar lokaliserades på platser där det finns risk för påverkan från annan verksamhet, till exempel avloppsanläggningar, åkrar där växtskyddsmedel används med mera. I en konsekvensutredning fastställdes att förvaltningen kommer få extra kostnader på cirka 400 tkr som följd av införandet av

anmälningsplikten vilka ska finansieras med anslagsmedel. Arbetet innefattar information till allmänheten, hållande av kompetens, samverkan med andra myndigheter, ajourhålla handlägningsunderlag med mera. Åskanden för detta har gjorts tidigare men inga medel har beviljats.

Konsekvens om finansiering uteblir: Hantering av anmälningsplikten, som är en politisk beslutat satsning kan inte genomföras. Om arbetet ändå ska genomföras måste tid tas från intäktsbringande arbetsuppgifter.

Brottsförebyggande arbete inom alkoholtillsyn

Totalt äskande: 500 tkr.

Motivering: Alkoholrelaterade frågor är nära kopplade till organiserad brottslighet. Allt oftare kommer förfrågningar till avdelningen om att delta i brottsförebyggande arbete. Samarbetet omfattar kontakter med Polismyndigheten, Länsstyrelsen, Tullverket med flera. Idag är hela verksamheten taxefinansierad och därför finns inga medel för strategiskt och övergripande arbete inom brottsförebyggande verksamhet. För att kunna bidra med avdelningens värdefulla erfarenheter och kunskap behöver en viss del av verksamheten skattefinansieras. Bedömningen är att en ramförstärkning om 500 tkr per år för samverkan och andra insatser inom det brottsförebyggande arbetet är nödvändig.

Konsekvens om finansiering uteblir: Verksamheten kan inte delta i brottsförebyggande arbete utan finansiering. Eventuellt måste tid för arbetet tas från intäktsbringande tillsynsärenden.

Administration LONA-ansökningar

Totalt äskande 200 tkr.

Motivering: LONA står för Lokala naturvårdssatsningar. Region Gotland har som uppgift att ansöka om LONA-bidrag till Länsstyrelsen. Under 2025 ska LONA-arbetet succesivt föras över till miljö- och byggnämnden från regionstyrelseförvaltningen. Anledningen till detta är att miljö- och byggnämnden har ekologisk kompetens som lämpar sig väl för bedömning av relevans av LONA. Initiativ kan komma från intresseorganisationer, föreningar med mera, men det är alltid Region Gotland som är ansvarig från ansökan till slutrapport. Region Gotland kan också själv ansöka om LONA-bidrag och kan därmed få statlig finansiering för naturvårdsåtgärder. Avdelningen kommer avsätta tid motsvarande 200 tkr per år för hantering av LONA-bidraget och tiden måste finansieras av anslagsmedel. Dock kan Region Gotland på sikt få bidrag via egna LONA-projekt och viss administration inom projekten kan också finansieras via LONA-bidraget. Tillsätts medel i LONA-arbetet skapas förutsättningar för att växla upp dessa medel via bidraget.

Konsekvens om finansiering uteblir: Miljö- och byggnämnden kan inte administrera ansökningar för lokala naturvårdssatsningar och kan även själva gå miste om större bidrag.

Kundtjänst bygglov

Totalt äskande: 600 tkr

Motivering: Bygglovsverksamhetens kundtjänst, som svarar på frågor via telefon och chatt, är ett utökat uppdrag där ramförstärkning inte beviljats. Den bemanning som krävs för att upprätthålla kundtjänstfunktionen uppgår till 600 tkr.

Konsekvens om finansiering uteblir: Uppdraget måste utföras enligt förvaltningslagen. Tilldelas inte anslagsmedel kommer tillgängligheten behöva minskas, alternativt att

kostnaden finansieras via bygglovstaxan. Om kostnaden ska finansieras av bygglovstaxan kommer även allmänna frågor att bekostas av personer som faktiskt söker bygglov.

Förstärkt bemanning inom byggprocess och tillsyn

Totalt äskande: 2 000 tkr.

Motivering: Äskandet gäller utökning med tre tillsynshandläggare. I dagsläget utförs inte all lagstadgad tillsyn enligt plan- och bygglagen som ligger inom avdelningens ansvarsområde. Detta beror på att dessa uppgifter inte är taxefinansierade och ram saknas. Avdelningen har en kö på cirka 900 inrapporterade och upprättade tillsynsärenden. Köen ökar ständigt då det är för få handläggare i förhållande till ärendeströmning. Tillsynsärenden som gäller fara för liv och hälsa samt pågående bygglovsärenden prioriteras. Ärenden såsom OVK (obligatorisk ventilationskontroll), tillsyn av lekplatser, markiser i Visby innerstad, hissar och hissanordningar har nedprioriterats på grund av resursbrist. Från 1 januari 2025 tillkom även ytterligare ett tillsynsområde utifrån krav i PBL om laddplatser för elfordon vid bostadshus och lokalbyggnader. Det påbörjade förbättringsarbetet kring regler och tillsyn av skyltar i innerstan fortsätter.

Konsekvens om finansiering uteblir: Stora delar av myndighetsuppdraget kan inte utföras, till exempel obligatorisk ventilationskontroll (OVK) som enligt reglemente ska hanteras av miljö- och byggnämnden. Ärendekön för tillsyn enligt PBL kommer att kvarstå eller växa.

Tabell 2: Sammanställning äskanden om ramtillskott för perioden 2027-2029 (tkr)

Ändamål	2027	2028	2029
Planresurser	2 400	2 400	2 400
Digitalt verktyg för automatisering av arbetsflöden	150	150	150
Kulturmiljöprogram	650	750	
Administration av LONA-ansökningar	200	200	200
Kundtjänst bygglov	600	600	600
Konsultkostnader utredningar inom planverksamheten	500	500	500
Hantering av anmälningsplikt vattentäkter	400	400	400
Förstärkt bemanning inom byggprocess och tillsyn	2 000	2 000	2 000
Brottsförebyggande arbete inom alkoholtillsyn	500	500	500
Världsarvsarbete	300	300	300
Trainee inom samhällsbyggnadsprocessen	600	600	600
Skötselplan naturreservat	150		
Summa	8 450	8 400	7 650

3.2 Kompensation för externa avtal

Ej aktuellt för miljö- och byggnämndens verksamheter.

3.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

I juni 2024 fattade regionfullmäktige beslut om höjning av taxor för bygglov, geografisk information, miljö- och hälsoskydd samt livsmedelskontroll. Taxehöjningarna har inneburit en högre kostnadstäckning. Plantaxan som antogs av regionfullmäktige i oktober 2023 har fördröjning i ekonomisk effekt då ledtiderna i planprocessen är längre och priset i avtalen är de som gällde vid tiden för avtalens tecknande.

Framöver är det nödvändigt att säkerställa taxorna igen, framförallt PBL-taxan. Det är även nödvändigt att göra en genomlysning av taxan för alkoholtillstånd.

Årlig indexjustering görs för att kompensera för löpande kostnadsökningar.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2027-2031

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

Miljö- och byggnämnden förfogar över en årlig investeringspott om 0,5 miljoner kronor. Potten är tänkt att finansiera mindre investeringar i inredning och utrusning.

4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

Ej aktuellt för miljö- och byggnämndens verksamheter.

4.3 Investeringar för exploatering

Ej aktuellt för miljö- och byggnämndens verksamheter.